

Narativita v současném světě filosofie

Filosofie se ve starém Řecku zrodila v opozici vůči narativitě starých mýtů a mytologií, a s poněkud přemrštěnou důvěrou se opírala o geometrii a matematiku. Filosofie se ovšem nikdy nemůže stát disciplínou podobnou matematice a geometrii, a dokonce ani matematika (a matematická logika atd.) se nikdy nedokáže obejít bez nějakých narativních momentů (slovních výpovědí, poučení a poznámek atp.). V dějinách však lze dost zřetelně pozorovat doby, kdy se filosofie pokouší o co největší emancipaci z původnější narativity, a naopak zase doby, kdy toto úsilí slábne a kdy filosofie (přesněji filosofové) s narativitou jakoby filosoficky suverénně pracují, ale zapojují ji dost podstatným způsobem do filosofování samého. A jindy dokonce dochází k vyslovenému zpětnému prorůstání narativity do vlastního filosofování, kdy se přísný LOGOS jakoby mísí s „povídáním“ a někdy dokonce nabývá na filosofii jakési převahy. To jsou doby, kdy lze zřetelně pozorovat jakési rysy remytizace LOGU, kdy je LOGOS znovu (zpětně) zapřahován do narativního a vysloveně mytického způsobu myšlení, kdy mýtus zůstává mýtem, ale nabývá jakéhosi „logického“ povrchu a lesku, aniž by LOGOS nechal vládnout, nýbrž dělá z něho pomůcku, nástroj, sluhu. V dějinách docházelo už víckrát k podobným jevům, které lze z filosofického hlediska právem považovat za jevy úpadkové, i když se dost často může posléze, díky novým vzmachům opravdové filosofie, oddané LOGU a velmi opatrné v užívání narativity a jejích prostředků, ukázat leccos z toho, co vypadalo jako rezultat onoho úpadku, jako schopné reinterpretace a pozitivního využití právě pro prohloubení distance od mýtu a jeho narativity. Nicméně vždycky jde jen o lepší, účinnější a sebevědomější distanci od pouhé narativity, v níž sice vždy nějaké zbytky, relikty narativity zůstávají jako cosi nezbytného, ale jsou stále pod kontrolou a zůstávají podřízeny svrchovanosti LOGU (což pochopitelně neznamená a nesmí znamenat převládnutí nějaké školské, formální logiky). A právě v této perspektivě se současná filosofie jeví jako povážlivě propadlá tendencím, vedoucím k převládnutí opětného „povídání“, i když strašně abstraktního a pro laiky nesnadno pochopitelného (jakoby vysoce náročného, to ostatně vždycky bývalo a i dnes bývá průvodcem každé „esoterizace“). Místo skutečného filosofování se dnes ve filosofii stále víc uplatňuje jakési vysoce informované a verbálně až i pozoruhodně rozkošatělé „povídání o filosofii“ či o filosofech a jejich filosofických myšlenkách. Ze skutečného filosofování (a jeho závažné problematiky) se rychle utíká a za vlastní cíl se stále víc považuje jakoby „znalé“ a rétoricky do co možná dokonalých forem rozkošatělé narativní zhodnocování myšlenek, které jsou samy tak mámo zpřítomňovány, jako jsou málo před očima obrazy po sebe skvělejších výkladech teoretiků a kritiků umění (a „kunsthistoriků“).

(Písek, 080204-1.)